

monnik ZONDER klooster

BEN CLAESSENS

Een reflectie van Maurice Knegtel Sensei

Monnik zonder klooster

Een reflectie van Maurice Knegtel *Sensei* op ervaring en ritueel van het monnikschap in de context van het westerse zenboeddhisme

De Nederlandse zenleraar en filosoof Maurice Knegt (Rotterdam, 1963) kreeg in 2009 transmissie van zijn Amerikaanse leraar Genpo Roshi. Pas twee jaar daarvoor, na bijna 20 jaar zentraining, had hij zijn monnikswijding ontvangen. In januari 2016 zal Maurice in zijn hoedanigheid als officieel zenpriester, zelf zijn eerste monnik wijden.

In de zenliteratuur is het monnikschap door de eeuwen heen bij tal van leraren een groot thema. Het kloosterleven kreeg na de ontwikkeling van zen in China vooral een vlucht in Japan. Qua stijl en vorm diende dat aanvankelijk als voorbeeld voor de zentraining in het westen, na WOII eerst in de VS en sinds de jaren '60 in de vorige eeuw ook in Europa. In Europa nam de training aan leken, de praktijk beoefend door mensen die met relaties, vriendschappen, gezinnen en werk in de samenleving staan, buiten de kloostersetting, de overhand. In de hedendaagse, westerse praktijk van de leken-zen is daardoor ook het fenomeen 'monnik' minder duidelijk gedefinieerd. De do's & don't's van een kloostermonnik zijn niet één-op-één op de stadsmonnik te leggen. Bestaat er wel zoiets als een stadsmonnik? Wat zegt de traditie? Wat is de betekenis ervan in het proces van de zentraining? Hoe evolueert het monnikschap in de westerse context? In de hierna volgende tekst reflecteert Maurice Knegt Sensei uitgebreid op zijn training. Op wat de toekomst in dit verband zal brengen, uit hij zich omzichtig. Hoe dan ook zal hij het begrip 'monnik' in mindere mate bezigen. Hij zegt: 'Wat we monnikschap noemen, vindt plaats in de samenleving, thuis en op de werkplek, het 'stadsmonnikschap'. Daarvoor bestaan weinig tot geen voorbeelden. Alles heeft zijn tijd nodig, moet zich organisch ontwikkelen, er zijn immers geen precedenten. In feite vinden we elke dag opnieuw uit wat het betekent monnik te zijn'.

'Mijn ervaring in de aanloop naar het monnikschap was kortgezegd 'vreselijk'. Een groot deel van mijn zenweg heeft in het teken gestaan van dat monnikschap, beter gezegd in het teken van mijn verzet ertegen. Dat had er mee te maken dat ik me altijd heb geïdentificeerd met de lekenbeweging. Ik leidde een lekenleven, nog steeds. Ik ben voorstander van de beoefening op de

werkplek, binnen de relatie. Voor mij gold en geldt: je hoeft geen ander leven te leiden om een spiritueel pad te beoefenen. Met andere woorden, terug naar het oude ideaal van ch'an dat stelt: verlichting drukt zich uit in het dagelijks leven, in de dagelijkse handelingen. In ons leven in het westen is dat achter het kopieerapparaat staan met een kop koffie, in gesprek met een collega over bijvoorbeeld de Champions League. Daarin drukt verlichting zich uit. Ik studeerde bij de Amerikaanse zenleraar Genpo Roshi. In 1989 begon ik mijn studie bij hem. Vanaf het moment dat ik *jukai* ontving, in 1992, wierp Genpo ballen op met het doel mij tot monnik te wijden. In 1990 was ik een half jaar bij hem in Bar Harbor voor een kloostertraining. In 1995 werd ik zijn *jisha*, persoonlijk assistent. Ik ben bijna vijftien jaar zijn *jisha* geweest tijdens de sessies op Ameland en in de Tiltenberg. In 2009 gaf Genpo mij transmissie.

Ik weigerde lange tijd, omdat ik het monnikschap niet kon rijmen met mijn leven

Monnikschap staat voor iets, het is een initiatie en in de lineage, de lijn van leraren in deze traditie die 2500 jaar omvat, een ceremonie die ook weer dient te worden doorgegeven. In mijn tijd in Bar Harbor in 1990 werden tal van monnikswijdingen gedaan. Ik heb er oude teksten van Genpo op na gelezen. De sfeer ervan werd mede bepaald door de teksten van de Japanse leraar Dogen die het monnikschap verheerlijkte. De oorspronkelijk gebruikte monnikswijdingsteksten logen er niet om. Een voornemen in de wijding gaf precies aan waar ik tegen was. Dat voornemen stelt dat je een thuisloos bestaan leidt, je neemt je voor je banden met je familie en wereldse relaties te verbreken. Dat maakte me woedend, zeer opstandig. Ik paste daarvoor. Ik weigerde lange tijd omdat ik het monnikschap niet kon rijmen met mijn leven. Zen bleef wel mijn weg en ik wilde ook Genpo's leerling blijven maar niet in het klooster in Bar Harbor. Ik kon en wilde de banden met de samenleving niet doorsnijden. Integendeel, ik vond dat ik de samenleving juist had te dienen.

Genpo heeft me gedurende twintig jaar ondersteund, ondanks die opvatting, daar ben ik hem dankbaar voor. Op een gegeven ogenblik kwam

hij mij en anderen die er net zo over dachten tegemoet, door de life vows te formuleren. De strekking is die van de oorspronkelijke *shuke tokudo* ceremonie, de ceremonie van 'het huis verlaten', behalve dat de drie *shuke* geloften zijn vervangen door drie life vows. Het betekent dezelfde intentie uitspreken als in de monnikswijding, maar dan geënt op een leven in de wereld.

In 2006 veranderde alles. Ik nam deel aan de sesshin op Ameland, als Genpo's *jisha*. De sfeer binnen de leiding werd deels bepaald door stevige discussies rond het monnikschap. Genno Sensei, een zenlerares uit Parijs die transmissie van Genpo had ontvangen, stond op het punt zelf haar eerste transmissie te geven, aan een leek. Maar Genno wilde geen leken tot monnik wijden. Ze vond dat niet passen in de lekensetting. Genpo daartegen vond dat een student die transmissie kreeg maar geen monnik was, geen priertaken kon uitvoeren. Hij vond dat je je als kloosterling en leek in iedere fase diende te bekennen tot de traditie. De monnik, de *unsui*, thuisloze, staat voor de wolken en het water als beeld van de oneindige dharmastroom. En waar de dharma je uiteindelijk brengt, in een klooster of in de samenleving, dat maakt dan niet uit. Je hebt die stap te zetten, namelijk de dharma en daarmee de traditie volledig tot je te nemen. Want niet een leek maar een priester bekrachtigt boeddha's. Je geeft je leven op in de traditie en je krijgt het leven weer terug. Vanuit de traditie kun je andere mensen begeleiden en tot boeddha's bekrachtigen. Genno zei: 'Dat is mooi maar mensen leven bij mij in Parijs, ze doen hun boodschappen en hebben een baan en leven niet in een klooster.' Genpo wilde vasthouden aan de traditie van initiatie.

Iemand die transmissie heeft ontvangen, is voldoende vrij een eigen weg te gaan. Als Roshi ben je dat helemaal. Genpo protesteerde heftig. Ik zat tussen de partijen in. Enerzijds begreep ik Genno, vanuit de lekenpraktijk. Maar ik merkte bij mezelf ook begrip voor het standpunt en de positie van Genpo. Die dag begon bij mij iets te schuiven. Het daagde dat je het monnik- en priesterschap niet zomaar kon uitvlakken. Maar wat mijn verzet overeind hield, was het punt van onderwerping, submission. Genpo eiste van zijn monniken onvoorwaardelijke onderwerping aan de levende Boeddha, die hij belichaamt. Ik begreep het wel, maar ik kon daar niet aan voldoen. Mijn eerste voorwaarde

was mijn gezin, de tweede was mijn werk in de wereld. Genpo en Genno respecteerden overigens elkaanders standpunten. Die dag op Ameland eindigde in een remise, zo zag ik het.

***Op zijn gezicht verscheen een enorme smile.
Hij zei: 'I thought you'd never ask!'***

Die avond bracht ik soep naar Genpo. We kwamen in gesprek en hij vroeg me wat ik vond van de discussie. Ik vertelde hem mijn kijk op de zaak, dat ik voor beide kanten begrip had. Ik begreep hem omdat de traditie initiatievormen en –rituelen kent die een grote betekenis hebben. Op zeker moment vroeg hij: 'Wat voor Boeddha zou jij willen worden?' Ik zei, 'een allesomvattende Boeddha'. Waarop hij zei: 'Als jij leek blijft en geen monnik wordt, dan word jij een gehandicapte Boeddha.' Ik keek hem aan en vroeg: 'Hoe bedoel je dat?' Genpo: 'In mijn traditie kan ik je wel transmissie geven, *denbo*, de leraarstransmissie, maar niet *denkai*, de priestertransmissie. Als je denkai wil ontvangen, de volledige transmissie, zul je monnik moeten worden.' Daarmee drukte hij een knop in bij mij. Hij sprak over een beperking, wat een groot verzet in me opriep. Toen zei hij: 'Wat is het probleem eigenlijk?' Waarop het gesprek kwam op mijn lekenbestaan en de voorwaarden die hij stelde waaraan ik niet kon en wilde voldoen. Al vijftien jaar niet. Waarop hij vroeg: 'Hoe lang kennen we elkaar al?' Dat kwam uit op ruim 20 jaar. Een hele lange tijd. Ik had zoveel met hem meegemaakt. We kenden elkaar heel goed. En toen stelde hij de vraag: 'Do you trust me?' Ik zei: 'Ja, natuurlijk'. Waarop hij zei: 'Why don't you let go?' En dat was een andere knop die werd ingedrukt en wat me volledig uit het lood sloeg. Hij had gelijk. Ik moest springen, mijn leven opgeven. Ik ben naar buiten gegaan, volledig van slag. Ik had zelf een assistente en vertelde haar dat ik nu toch op het punt stond tot het monnikschap te besluiten. Haar mond viel open. 'Jij? Dat meen je niet'. Maar Genpo had gelijk. We vertrouwden elkaar blindelings. Ik ging weer binnen. Voordat we naar de avondmeditatie gingen, vroeg ik hem: 'Wil je mij tot monnik wijden?' Op zijn gezicht verscheen een enorme smile. Hij zei: 'I thought you'd never ask!'

Het proces dat ik had ondergaan was duidelijk. Ik heb een aantal waarden die ik aan het bestaan verbond, moeten loslaten. Iedereen maakt op zijn weg momenten mee waarop zaken moeten vallen. In het begin van mijn weg, en dat was voor mij de reden filosofie te studeren, ging ik er vanuit dat het leven kenbaar is. Ik was daar heilig van overtuigd. Waarom hadden we anders hersens gekregen? Als het leven niet kenbaar was, was alles zinloos. Ik dacht ook dat boeddha's verlichting daarover ging. Genpo ontleedde die overtuiging van binnenuit. In Bar Harbor ging ik in drie maanden tijd door de mangel. Ik begon voor het eerst ernstig te twijfelen. Bij *daisan* vroeg Genpo me: 'Wat heeft de Boeddha eigenlijk gezien?' Ik hing een heel verhaal op. Hij vroeg: 'Wie was daarbij? Was jij daarbij?' Op dezelfde manier brak hij mijn geloof in Dogen (Japanse zenleraar uit de 13e eeuw, red), mijn grote held, af. 'Wat heeft hij gezien? Was jij daarbij?' Als laatste zei hij: 'Wat denk je wat ik heb gezien?' Ik stond met de mond vol tanden. Ik had er geen antwoord op. Hij ging verder: 'Wie volgt mij dan? Wat weet jij in feite over jezelf?' Het betekende het faillissement van mijn onderneming, ik was er een week kapot van. Mijn studie filosofie, zes jaar boeddhisme, alsof ik een enorme schil om me heen had verloren, alles vloeiende weg. En hetzelfde gebeurde uiteindelijk met mijn verzet tegen het monnikschap.

De life vows waren speciaal door Genpo opgesteld vanwege mijn verzet en mijn positie. Ik had me jarenlang vastgehouden aan mijn bestaan als leek en dat als strohalm gebruikt om niet te hoeven toegeven. Ik gold in de sangha als een voorbeeld voor anderen die er net zo over dachten en die geen monnik wilden worden in verband met hun lekenbestaan. De ochtend na het gesprek met Genpo kwam ik in de keuken om het eten te halen. Ik ontmoette daar een Amerikaanse studente die mij zag als een geestverwant in het verzet tegen het monnikschap. Zij had een naaiatelier. Ik vroeg haar of ze een monnikspij voor me wilde maken. Ze liet de pan die ze vasthield zowat uit haar handen vallen. Ze kon het niet geloven. Ik werd zo ongeveer voor verrader uitgemaakt. Dat gaf duidelijk aan hoe halsstarrig ik in mijn houding was geweest. En hoe bevrijd ik was nadat ik mijn bezwaren had laten vallen. Ik kon vanaf dat moment alles zijn, leek én monnik. Het was zo'n worsteling geweest.

Uiteindelijk moeten we op dit pad de louteringsberg op

Bij mijn transmissie werd me duidelijk dat het uiteindelijk allemaal ging om het laten van het verzet. Ik had me verzet tegen *jukai*, tegen *shuke tokudo* en het laatste verzet brak toen ik op de stoel van de Boeddha Vairocana, de Zon Boeddha plaatsnam bij mijn transmissie en de woorden uitspraak: Ik ben Vairocana Boeddha. Toen realiseerde ik me dat ik me 35 jaar had verzet tegen wie ik in wezen ben. De monnikswijding heeft daar een duidelijke plaats in. Uiteindelijk moeten we op dit pad aan het kruis, de louteringsberg op. Het bijzondere is, iedere leraar onderwijst met zijn of haar eigen weg. Wat ik van monnikschap weet, heeft alles te maken met mijn eigen worsteling en de voorwaarden die daarbij speelden.

We zullen bij Izen niet vasthouden aan het begrip *monnik*. Ik heb de traditionele teksten vertaald en in de vorm en de teksten zoals wij die hanteren komt het begrip niet voor. In de traditionele vorm kennen we het Japanse woord *unsui*, ‘wolken en water’, de thuisloze. De kern is ‘leven zonder voorwaarden’. Ik heb zelf amper in een klooster gezeten, in tegenstelling tot Genpo. De weg zoals ik die beleef is om zonder voorwaarden in het leven te staan. Dat is de crux. *Shuke*, thuisloos zijn, staat voor mij voor ‘onvoorwaardelijk’.

Het pad kent diverse stadia, ik heb ze op compacte wijze beschreven in mijn boek *Het laatste woord van Zen*. We onderscheiden een drietrapsstructuur. Een initiatie is de ontmoeting met een persoon met wie je verder wil op het pad en met wie je in eerste instantie een relatie aangaat die je weg minder vrijblijvend maakt: shoken. Daarbij zeg je tegen elkaar: jij bent mijn leraar. En andersom wordt gezegd: jij bent mijn leerling. Dat is een bekrachtiging die niets te maken heeft met boeddhist worden. Het is een relatie tussen twee personen. Aan de andere kant heb je *jukai*, wat staat voor ontdekking en realisatie: mijn leven is niet mijn leven, er is iets anders dat door mij heen werkt dan ik. Als dat heeft plaatsgevonden wordt het noodzakelijk dat er iets verandert rond de naamgeving van de persoon. Die persoon is dan niet meer Maurice maar ‘iets’

anders. Dat wordt het moment dat je publiekelijk gaat verklaren dat mijn leven niet het leven van Maurice is maar van de Boeddha, de Dharma en de Sangha. Je krijgt van je leraar een toepasselijke naam die iets zegt over je geestelijke kwaliteiten, een boeddhistische naam. In die ceremonie erken ik dat er naast Maurice ‘iets’ nog belangrijker is in mijn leven, namelijk deze traditie met zijn verschillende Juwelen.

Shoken en *jukai* hoeven niets met elkaar te maken te hebben en de volgorde ervan staat niet vast. Sommigen ontvangen *jukai* en zijn geen leerling van mij. Op het moment dat ze de realisatie hebben gehad dat er iets belangrijkers in hun leven is gekomen, namelijk de Boeddha, Dharma en Sangha, ontvangen ze *jukai*. Een ander kan *shoken* student zijn en geen *jukai* hebben ontvangen. Soms doet iemand eerst *shoken* en daarna *jukai*. Hoe dan ook, in *shuke tokudo* komen beide tenslotte samen. Het is de wijding tot thuisloze of onvoorwaardelijk levende, de bekrachtiging van de band tussen twee personen en de bekrachtiging van de Drie Juwelen, ten overstaan van de levende Boeddha, gerepresenteerd in de leraar. In *shuke* zeg je: ik neem mij voor mijn leven onvoorwaardelijk te leven in relatie tot de levende Boeddha. En die levende Boeddha, de levende traditie, is de leraar.

De vraag die Genpo Roshi me stelde, ‘Vertrouw je mij?’ was de kernvraag

Het onvoorwaardelijke in die relatie is wezenlijk. Genpo sprak daar veel over: het is nobel je over te geven aan het leven of aan de Boeddha in het algemeen, maar wie ziet er op toe, wie checkt het? Als het te heet wordt onder de voeten kun je altijd weg. Dat is niet het geval als er een levende persoon met zijn eigen nukken, wensen en verzet in het spel komt, namelijk de levende leraar. Die kan je terugfluiten als het moet, je helpen in je richting, je confronteren en vragen stellen. Een overgave die je kan manipuleren, is geen overgave maar een willekeur. Een leraar voorkomt dat je sluiproutes neemt. Als leraar en leerling beproef je elkaar enige tijd. Het gaat niet vooropgezet maar organisch, het contact schuurt soms. Daarin kunnen op zeker moment

de leerling en leraar zien dat er een basis van vertrouwen is. Dat vertrouwen wordt bekrachtigd in *shuke*. Ik vertrouw mijn leven onvoorwaardelijk deze leraar toe als de levende representatie van de Boeddha.

Let wel, het is een voornemen, het wil niet zeggen dat het slaagt. Het voornemen wordt genomen op basis van het groeiend vertrouwen. De vraag die Genpo me stelde, 'Vertrouw je mij?' was de kernvraag. Er was geen twijfel. 'Ik vertrouw je'. 'Waarom spring je dan niet? Wat aarzel je toch?' Aan de ene kant speelt het eindeloze verzet tegen wie je echt bent, aan de andere kant groeit langzamerhand het vertrouwen in wie je echt bent. En er is een ander persoon voor nodig om dat vertrouwen te krijgen. Op basis van het vertrouwen leer je te zijn wie je bent.

Elke relatie met de leerlingen is uniek. In het contact tussen mijzelf en de student bij wie ik mijn eerste wijding doe, was op zeker moment het getouwtrek over zijn deelname aan de Intensive van januari 2014 fundamenteel. Hij maakte al eerder terugtrekkende bewegingen maar op zeker moment gaf ik niet toe. Hij kwam met argumenten en ik bleef vasthouden aan mijn vraag naar hem. Het moet schuren, dat is wat er tussen leraar en leerling speelt. Het stond op springen. De zaak viel tijdens de zenmidweek die hij in november 2013 in de abdij Doetinchem begeleidde. Hij mailde in die week dat de sesshin stond in het teken van vertrouwen en overgave! Hoe bedenk je het? Het waren precies de thema's die in onze situatie speelden. Wat het moest uitdrukken, kwam er precies zo uit. Daarmee viel de zaak en was zijn weerstand verdwenen. Hij gaf op wat er tussen ons in stond, en wat in feite tussen hem en hemzelf instond.

Op dit pad komen weerstanden aan het licht. Er zijn altijd argumenten te vinden die uiteindelijk neerkomen op het grote thema: kom niet aan mijn leven! Maar ondertussen is dat precies wat er gebeurt. Toen hij zijn weerstand kon loslaten kwam bij hem een grote energie en standvastigheid vrij, prachtig! Er kwam vrijheid. Ik heb gevolgd wat er gebeurde en het was voor mij op een zeker moment duidelijk. Deze realisaties, initiaties, transformaties spelen in de relatie met de leraar, daarin moet iets vallen, iets barsten.

Eerst moet de kruik zijn gebarsten voordat iemand klaar is voor *shuke*. Je kan die initiatie niet zomaar ontvangen. Voor mij moet het kloppen. Je moet

weten wat het betekent. In een eerder stadium voor het getouwtrek had het niet geklopt, direct daarna ook niet. Maar in de laatste Intensive was het boven elke twijfel verheven. Ik zag hoe vrij en stabiel hij was en hoe wij na dat getouwtrek met elkaar zijn opgetrokken, dat heeft de relatie een niveau dieper gebracht. Het klopt nu precies.'

Bij *jukai* wordt je als het ware 'baby Boeddha'. Na 5,6 of 10 jaar begin je een puber Boeddha te worden. Vervolgens ben je de puberteit voorbij en begint wat bij *jukai* wordt bekrachtigt zich echt in je leven te manifesteren. Dat hele proces vraagt tijd. Dan komt op zeker moment *shuke tokudo*, een initiatie waarin je uitspreekt dat jouw leven niet alleen jouw leven is maar het leven van de Boeddha. Je reciteert net als bij *jukai* de 16 geloften, maar nu met een verregaande consequentie. Bij *shuke* wordt de consequentie getrokken dat jij instrument bent van de Boeddha. Bij *shuke* zit de Raisanmon, van Keizan Zenji, mooie fragmenten, die over het onvoorwaardelijke leven gaan. Die reciteer ik. De drie voornemens die Genpo eraan toevoegde heb ik vertaald. De eerste is: ik neem me voor om met mijn hele leven instrument te zijn van de Boeddha, Dharma, Sangha. In *jukai* is het vertrouwen nog niet van dien aard dat je die consequentie kan dragen. Vertrouwen moet erin zijn gegroeid. Je moet het kunnen slikken.

De religieuze vraag is voor mij altijd leidend geweest

In de cirkel die je met dit proces doorloopt, ontdek je uiteindelijk: *Hé, mijn leven is niet mijn leven, het is het leven van de Boeddha! Er leeft iets anders door mij heen. Ik dien het, wordt er instrument van en ik verbind daar zelf geen voorwaarden aan.* Dat is wat je bij *shuke tokudo* uitspreekt. Als dat voornemen helder is, dient de laatste stap zich aan: *Mijn leven is Boeddha.* Er bestaat geen verschil meer tussen jouzelf en Boeddha. Je bént de levende Boeddha.

We beginnen deze weg vanuit een idee waaruit een groot onderscheid spreekt tussen mijzelf en de Boeddha. Dat onderscheid wordt minder en uiteindelijk valt het helemaal weg. Pas dan lééf je de Boeddha. Gedurende onze

zentraining begint dat steeds meer in het vlees te komen, dat is de werking van het incarnatieproces. Het wordt meer en meer je dagelijks handelen. Die knop gaat op zeker moment om. Het gebeurt in de jarenlange worsteling, in het zelfonderzoek, in het falen. Toen er geen onderscheid meer was, kon ik me volop gaan richten op de vraag: Hoe ondersteun ik het dagelijks leven als zijnde een religieus leven. Genpo's leraar Maezumi Roshi zei het in daisan een keer tegen me: *You make the difference!* Voor mij leidde de omslag tot de totstandkoming van Izen (Integrale zen), in 2006.

Toen de strijd was gestreden en het stof was neergedaald, moest ik constateren dat ik feitelijk altijd heb geleefd als een monnik. De religieuze vraag is voor mij altijd leidend geweest. Ik heb me nooit laten leiden door een andere vraag dan wat het betekent 'mens' te zijn. Materiële welvaart was nooit een issue, onthechting evenmin. Voor mij werd de grote vraag: *Hoe kan het zijn dat een mens zichzelf zo in de weg zit, 40 jaar lang?* Boeddhisme stelt dat de oorzaak hiervan ligt in 'onwetendheid'.

In religieuze zin ben ik altijd wakker geweest, van jongsaf aan. Ik was uiterst opmerkzaam, overgevoelig en had en heb daardoor moeite met drukte. Genpo had hetzelfde. We spraken er wel eens over. Ik zei dat ik er moeite mee heb om alles te zien. Waarop hij dan geruststellend zei : *Don't worry about it.* Dat zeg ik nu tegen leerlingen die hetzelfde ervaren. Op jonge leeftijd voelt het als een belasting, je weet niet waar het van komt en hoe je dat kan verwerken. In de zentraining leer je 'slikken'. Je ervoor afsluiten of ervoor vluchten kan niet. Je zou het wel willen maar het is ons leven niet om dat te doen, we zijn eenvoudig te wakker. De vier geloften verwijzen daar ook naar. *Hoe talloos de dharma's ook zijn, ik beloof ze allen te verstaan.* Daarvoor zul je je volledig moeten openstellen, wat om een onvoorwaardelijk vertrouwen en een volledige openheid vraagt. Zo jong als ik was, wist ik dat al. En toen Genpo de knop indrukte door te zeggen 'Wil je dan een gehandicapte Boeddha zijn?', liet hij me alles slikken. Het was precies wat ik nodig had. In zen noemen we dat een *mindswitch*. Het is een vreselijke ervaring maar vanuit spiritueel oogpunt is het fantastisch. Van belang is de onderkenning dat je dat niet zelf kan ontdekken. Ik had nooit vanuit mezelf dat 'heilige motto' van me - *je dagelijkse lekenbestaan is*

de weg - kunnen opgeven. Als ik daaraan was blijven vasthouden, had ik altijd een beperkt bestaan geleid en had ik alleen vanuit die beperking leerlingen kunnen begeleiden. Ik had geen *jukai* of monnikswijdingen kunnen geven. Wat een beperking!

Je verliest je leven, teneinde het volledig te kunnen ontvangen

Nu dat is losgelaten, kan ik vrijuit spreken, in vrijheid werken. Ik heb geen belangen, geen klooster dat onderhouden moet worden, ik leef en handel vanuit een vrijheid die ik eigenlijk altijd heb ervaren, zolang mijn herinnering terug reikt. Op dit pad ontwikkelen we niet iets, we pellen af, schillen een ui. Het is ont-hulling, ont-wikkeling, een terugkeer naar de potentie die we allemaal zijn. In het alledaagse leven zijn we vooral bezig met iets toevoegen, we denken dat er iets ontbreekt aan onszelf, dat we iets nieuws kunnen leren en meer kunnen worden. Veel mensen darren rond in een zelf gecreëerde gevangenis. Dat, die illusie laten vallen, gebeurt zelden. Je moet je laatste strohalmen loslaten. En wat blijkt als je dat doet: je staat gewoon in je leven. Je sterft duizend doden en uiteindelijk is er niks aan de hand. Het is zo bevrijdend om dat los te laten. Je verliest er niets mee, integendeel, je wint het hele bestaan terug. Elke stap is ook uitvinden, dat is ook goed zo. ik ben bijzonder blij dat er mensen zijn met wie ik dit pad kan gaan, die mee op ontdekkingsstocht willen gaan.

Genpo zei vaak: *‘Wacht na je transmissie enkele jaren voor je jukai gaat geven. Je hebt tijd nodig zodat het ervaren onder je huid kan zitten.’* Hij had gelijk. Wat je doet moet allereerst helemaal kloppen. Je hebt tijd nodig om te groeien. Ik ben als leraar pas na drie jaar *jukai* gaan geven. Toen was ik er ook aan toe. ik weet niet hoe het monnikschap zich zal ontwikkelen en wat het betekent zonder klooster. Ik ontmoette Genpo in retraiteverband en af en toe op een terrasje, dat was het. Wat we met monnikschap aanduiden, vindt plaats in de samenleving, thuis en op de werkplek. Daarvoor bestaan weinig tot geen voorbeelden. Alles heeft zijn tijd nodig, moet zich organisch ontwikkelen, er

zijn immers geen precedënten. In feite vinden we elke dag opnieuw uit wat het betekent monnik te zijn.

Wat ik achteraf ervaar, met al mijn verzet en de diepe vreugde met mijn monnikschap door Genpo gegeven, is dat ik nu leef in het besef dat ik een leven leid waarin ik zogezegd niets meer te verliezen heb. Natuurlijk gaat het welzijn van mijn kinderen en vrouw me enorm aan het hart gaat, en desondanks is er sinds die monnikswijding het *diepe weten* dat niets meer aan me kleeft. Er is goed beschouwd ook niets wat me kan beschermen. Die waarheid is wat de *kesa* uitdrukt. Daarmee viel destijds een enorme last van me af. Als het 'ik' een moment kan wijken, ontvouwt zich de enorme ruimte van dit bestaan. Dát kan je vertrouwen. Je bent vrij en daarmee ook vrij om te hechten. Ik heb enorm gestreden en ik heb verloren, het is de vrijheid die je hebt om te verliezen. Hechtingen worden juist hechter. Je krijgt een tweede leven, je wordt opnieuw geboren. Je hoofd wordt kaal, je krijgt de *kesa* om en de monnikskom in handen. Je verliest je leven teneinde het volledig te kunnen ontvangen.

Maurice Knegt *Sensei* (1963) is een van de weinige formeel geautoriseerde zen leraren in Nederland. Hij is leraar (Sensei) en priester in de Soto zen traditie van de Meesters Genpo Roshi en Maezumi Roshi. Ook heeft Maurice Knegt vergelijkende wijsbegeerte gestudeerd en Sanskriet, en hij is gespecialiseerd in de Indiase boeddhistische filosofie. Maurice Knegt is auteur van drie boeken over integratie van spiritualiteit in het dagelijkse leven: *Vorbij willen en weten* (Servire 1998, herdruk Juwelenschip 2013), *Zelfonderzoek* (Servire 1999) en *De vrijheid om te verliezen* (Servire 2000). In 2004 verscheen van hem *Het Dharma Spel*, over een spel dat de Boeddha met zijn leerlingen speelt om de essenties van het boeddhisme inzichtelijk te maken. In 2008 verscheen bij Felix Uitgeverij zijn boek *Ontwaakte aanwezigheid. Over het wat, hoe en waartoe van zen*. In maart 2012 verscheen zijn boek *Integrale Zen. Je dagelijkse leven is spirituele beoefening*. Het is dit boek dat de grondslag legt voor zijn spirituele gemeenschap Izen, die zich richt op het meditatief beoefenen van je dagelijkse leven **on the spot** en precies zoals je het leidt. Zijn nieuwste boek *Het laatste woord van Zen* werd in oktober 2014 gepubliceerd bij Juwelenschip Uitgeverij. Sinds 2006 is Maurice Knegt ook actief als programmamaker bij de Boeddhistische Omroep Stichting, onder andere op internet als de Cybermonnik. Meer informatie over Maurice Knegt kunt u vinden op www.juwelenschip.nl. Voor informatie over de Izen, zie www.izen.nl.

Tekst:

Ben Claessens

www.zenmeditation.eu

www.zenmeditation.center

Vormgeving:

uNiek-Design.nl - Lelystad

Fotografie:

Wikipedia

